

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Ціннісні компетенції фахівця»

Ступінь освіти
Освітня програма

Бакалавр
Політологія

Тривалість викладання
заняття:

7-8 чверті
Весінній семестр

лекції:
практичні роботи:

2 години
1 година

Мова викладання

українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=47>

Кафедра, що викладає

Філософії і педагогіки

Викладач:

Макешина Юлія Вікторівна
Доцент кафедри філософії і педагогіки,
Кандидат філософських наук

E-mail: Makieshyna.Yu.V@nmu.one

Консультації: 13.00-15 щосереди (крім святкових днів), ауд. 119; лекції та практичні заняття проводяться відповідно до розкладу.

Викладач:

Піщанська Вікторія Миколаївна
Професор кафедри філософії і педагогіки
Доктор наук з культурології

E-mail: Pishchanska.V.M@nmu.one

Консультації: 10.00-12.00, щоп'ятниці (крім святкових днів), ауд. 116;
лекції та практичні заняття проводяться відповідно до розкладу.

1. Анотація до курсу

Ціннісні компетенції фахівця – Нормативна дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 052-Політологія. Дисципліна складається з двох змістовних модулів. Перший модуль «Культура в соціальному вимірі людини» присвячена опануванню проблем культури як фундаментального простору здійснення буття людини. Другий модуль «Критичне мислення» присвячений опануванню філософського досвіду людства як ціннісної основи формування свідомості сучасного фахівця. Через знання щодо основ культур й філософії формуються ціннісні компетенції, які забезпечують світоглядну, комунікативну, етичну та естетичну основу сучасної особистості.

Модуль 1 спрямований на досягнення низки результатів навчання, серед яких: здатність аналізувати та систематизувати культурні явища та феномени, на основі яких можливо генерувати нові ідеї, та здатність використовувати культурний досвід людства при виборі найбільш оптимальної моделі поведінки у новій ситуації. Розглядаються питання сутності культури і цивілізації, їх ролі в житті людини і суспільства, основні етапи та тенденції розвитку світової та української культури, соціокультурні трансформації в сучасному глобалізованому світі та шляхи вирішення сучасних проблем в культурі.

Модуль 2 розглядає процес виникнення й розвитку філософського світогляду, який є необхідною частиною сучасної культури. Увага присвячується, зокрема, таким питанням: що таке світогляд, його сутність, структура, які існують його історичні типи, основні риси цих типів, специфіка й розвиток філософського світогляду. Необхідним елементом структури світогляду є цінності, які з появою філософського типу світогляду стають предметом філософського осмислення. Вивчення цієї частини курсу може допомогти молодому фахівцю в формуванні власної життєвої позиції, заснованої на осмисленій системі цінностей. Набуті при вивченні цього курсу знання дають успішно здійснювати комунікацію в сфері політики

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни - формування загальних компетенцій відповідно до соціокультурних вимог професійної діяльності фахівця.

Завдання курсу:

Ознайомлення із світоглядними основами культурних епох та еволюційному розвитку соціокультурних принципів побудови суспільства

Усвідомлення цінностей культурного досвіду людства та його проявів в сфері науки, освіти, мистецтва, моралі.

Ознайомлення із історико-філософськими закономірностями формування критичного мислення на підставі фундаментальних основ європейської філософії.

Опанування фундаментальних філософської методології як інструменту професійної діяльності та об'єктивного обґрунтування політичних поглядів

Оволодіння стратегіями ефективної комунікації та морально-етичними нормами побудови професійної діяльності

3. Результати навчання

Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
МОДУЛЬ №1. КУЛЬТУРА В СОЦІАЛЬНОМУ ВИМІРІ ЛЮДИНИ
Культура в житті людини і суспільства
1. Феномен культури, її сутність і роль у житті соціуму 2. Суб'єкт і об'єкт культури. Людина як творець інтелектуального продукту та штучного середовища. Форми духовної культури 3. Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: 4. Історична типологія культури
Основні етапи розвитку світової культури
1. Соціокультурна динаміка 2. Культура давніх цивілізацій Сходу 3. Феномен античної культури 4. Шляхи розвитку європейської культури від Середньовіччя до індустріальної доби
Українська культура у світовому контексті

<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку української культури 2. Дискусії щодо витоків української культури 3. Давні культури на теренах України 4. Культура Русі та українського козацького бароко як «золоті етапи» вітчизняної культури 4. Класики української літератури, музики, образотворчого мистецтва (19-поч. 20 ст.)
<p>Основні тенденції розвитку сучасної європейської та української культури</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Присмерк Європи» О. Шпенглера та спроби подолати цивілізаційну кризу; комуністична та фашистська альтернатива, «суспільство загального щастя» та його криза на початку 21 ст. 2. Глобалізаційні процеси та соціокультурні трансформації 3. Постмодернізм. Масова та елітарна культура. Субкультури
<p>МОДУЛЬ 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ</p>
<p>5. Генеза та розвиток мислення (в дзеркалі розвитку культури)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Некритичні та критичні стилі мислення: Від міфу до логосу 2. Філософія як специфічна форма осягнення дійсності 3. Міфологія і філософія лосократичного періоду 4. Роль софістів і Сократа в становленні критичного мислення. Метод пошуку істини Сократа як шлях утворення поняття. 5. Метод пізнання Аристотеля. Заснування логіки як науки. 6. Античний скептицизм як критика догматизму. Наукові тенденції еллінізму
<p>6. Розвиток європейської культури мислення в добу Середньовіччя та Відродження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теологічний характер середньовічної філософії як невід’ємна частина уявлень про духовну складову людини 2. Розвиток моральної проблематики в середньовічній патристиці 3. Раціональний підхід до вирішення теологічних проблем в середньовічній схоластиці 5. Середньовічні погляди на пізнання світу, вчення про двоїсту істину 6. Зв'язок антропоцентричних уявлень доби Відродження з розвитком європейської науки і мистецтва 7. Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія як підґрунтя формування наукової методології.
<p>7. Філософія Нового часу як квінтесенція Західна раціоналістична традиція в Європейській філософії XVII-XIX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наука як головна цінність та засіб діяльності новоевропейської культури: Емпіризм Ф. Бекона, становлення індуктивної логіки. Скептицизм Д. Юма. Сенсуалізм і філософія Дж. Берклі; Р. Декарт та «Картезіанський» спосіб мислення в контексті ньютонівської механістичної наукової парадигми світосприйняття 2. Формування сучасного образу загальнолюдських цінностей в філософії Французького Просвітництва 3. Німецька ідеалістична філософія як синтез новоевропейських аксіологічних та гносеологічних уявлень. Докритичний і критичний періоди творчості І. Канта; Критика філософії І. Канта Гегелем; Гегелівська діалектика
<p>8. Людина та соціум як актуальна проблема в некласичній та постнекласичній філософії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен нового лідерства в порівнянні із адміністративним та менеджерськими підходами 2. Індивідуальне та особистісне в побудові міжкорпоративних відносин. 3. Свобода та відповідальність у побудові ділових відносин 4. Психологічні аспекти успішної комунікації 5. Принципи академічної доброчесності
<p style="text-align: center;">ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ</p>

Модуль 1

1. **Культура як соціальне явище. Форми духовної культури**

1. Міф і релігія– історичні форми культурної свідомості
2. Мистецтво, його специфіка, види та значення в житті людини
3. Ідеологія і культура. Мистецтво на службі режиму
4. Наука як форма культури. Науково-технічний прогрес і культура
5. Університетська освіта. Історія освіти в Русі-Україні. Становлення вищої освіти в Україні: Острозька та Києво-Могилянська академія
6. Роль національної мови в розвитку культури. Українська мова як історична категорія: процеси русифікації, мовна політика на сучасному етапі

2. **Українська культура на шляху до суверенності**

1. Шляхи розвитку української культури в 20 ст.
2. Процеси декомунізації та становлення національної самосвідомості в українській культурі періоду незалежності
3. Визначні події, імена в полі сучасної української культури
4. Україна в діалозі культур сучасного світу. Кримськотатарська культура
5. Видатні діячі культури української діаспори

3. **Художня культура 20 ст.: модернізм і постмодернізм**

1. Криза ідей Просвітництва та нові тенденції в художній культурі кін. 19-20 ст.
2. Стиль модерн та нові напрямки модернізму
3. Авангардні течії в європейському та українському мистецтві
4. Постмодернізм як новий етап світової культури і мистецтва

Модуль 2

4. **Аксіологічний аспект критичного мислення**

1. Аксіологія як вчення про цінності
2. Принципи та обґрунтування цінностей в ракурсі історії філософії
3. Ціннісні орієнтири людини в сучасному світі
4. Футуристичні перспективи ціннісного становлення людини та суспільства

5. **Етичний аспект критичного мислення**

1. Сутність поняття етика
2. Історико-філософський простір етичної проблематики
3. Сучасні виміри етики: етика долженствования, етика ненасильства, етика всеприйняття
4. Професійна та корпоративна етика

6. **Морально-ціннісні основи соціокультурної комунікації**

1. Моральні цінності як елементи духовної культури. Культура міжособистісних взаємовідносин: соціальний, психологічний, моральний аспект
2. Уявлення про загальнолюдські цінності та загальнолюдські компоненти моралі. Проблема добра і зла.
3. Свобода та відповідальність особистості в суспільстві
4. Уявлення про соціальні інститути. Держава як визначальний соціальний інститут.
Роль держави в умовах тоталітаризму та демократії

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.
Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
30	70	30	100

Практична робота полягає у підготовці наукових текстів та публікації тез на одну з запропонованих викладачем тем.

Теоретична частина оцінюється за результатами оцінювання контрольної роботи, яка містить 3 запитання, кожне з яких оцінюється 10 балами.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Підсумкова робота передбачає виконання контрольної роботи (разом 30 балів). У разі використання технології дистанційної освіти усне опитування за темами контрольної роботи може проводитися усно з використанням інструментів Office 365 та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4. Критерії оцінювання практичної роботи

Практична робота передбачає аналітичне опанування філософської та культурологічної літератури та виконання практичних завдань у вигляді аналізу першоджерельних робіт, творчих індивідуальних завдань, систематизації реферованої літератури, кожне з яких оцінюється по 10 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перекладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перекладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал.

У разі міжнародної чи карантинних умов мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8. Література

МОДУЛЬ 1:

Основна

1. Шабанова Ю.О. Філософія культури. – Д.:Ліра, 2019.
2. Культурологія. / Під редакцію А. Конверського. - К.: Фоліо, 2013
3. Шабанова Ю.О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури: навч. посіб. для студ. усіх спец. денної та заочної форм навчання. Д.: НГУ, 2012.
4. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / Ред. М. Заковича. К., 2013.
5. Скрипникова Л.В., Ефремова Ж.К. Основы мировой и украинской культуры (от первобытности к Возрождению). Днепропетровск: Арт-Пресс, 1997.
6. Яртись А.П., Мельник В.І. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Львів, 2005.

Додаткова

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. К.: МАУП, 1998.
2. Гуревич А. Я., Категории средневековой культуры. М., «Искусство», 1972.
3. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. К.: Либідь, 1999.
4. Кормич Л., Багацький В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття). Харків, 2002.
5. Культурологія / Упоряд. О.І. Погорілий, М.А. Собуцький. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005.
6. Культурологія ХХ в. Антологія. М., 1995.
7. Культурологія в вопросах и ответах. Ростов-на-Дону, 1997.
8. Левчук Л.Т., Гриценко В.С. та ін. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: «Либідь», 2000.
9. Мистецтво української діаспори. Упорядник О.Федорук. К., 1998.
10. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. К.: АТ «Обереги», 1992.
11. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ ст. Навч. посібник. К.: Знання, 2002.
12. Огієнко Іван. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. К.: Фірма «Довіра», 1992.
13. Полевой В. Двадцатый век. М., 1989.
14. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1999.
15. Теорія та історія світової і вітчизняної культури / А. Бичко, ін. К., 1993.
16. Труды Л. Уайта по культурологии. М., 1992.
17. Українська культура / Ред. Д. Антоновича. К., 1993.
18. Шевнюк О. Культурологія. К.: Знання-Прес, 2007.

МОДУЛЬ 2:

Основна

1. Данильян О.Г. Дзьобань О.П. Філософія. – Харків: Право, 2019 р.
2. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХПІ», 2018.
3. Громов В.Є., Тарасова Н.Ю. Історія філософії в питаннях і відповідях. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2016.

4. Філософія: навч. посіб. і [Л. В. Губерський та ін.] ; за ред. д-ра філос. наук, проф. І. Ф. Надольного. - 8-е вид., стер. - К. : Вікар, 2013. - 456 с. - (Серія "Вища освіта XXI століття").

5. Шабанова Ю.О., Яременко І.А., Тарасова Н.Ю. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2012.

6. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III—IV рівнів акредитації. 3-тє видання, перероб. і доповн. Львів: Магнолія плюс, 2005.

7. Бичко І.В., Бойченко І.В., Бойченко М.І., Бузький М.П., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Либідь, 2001.

8. Бичко І.В., Бичко А.К., Бузький М.П. та ін. Філософія: Курс лекцій. 2-е вид. Київ: Либідь, 1994.

Додаткова

1. Александрова, О.В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. К.: ПАРАПАН, 2002. 172 с.

2. Адо П'єр. Що таке антична філософія? [з фр. пер. Сергій Йосипенко]. Київ : Культур. Асоц. "Новий Акрополь", 2014. 425 с.

3. Антисери Д., Дж. Реале. Западная философия от истоков до наших дней. В 4 тт. Т. 1-2. Античность и Средневековье. [Пер. с итал. С.А. Мальцевой]. СПб.: Пневма, 2003. 688 с.

4. Асмус В.Ф. Античная философия. М.: Высшая школа, 1999. 397 с.

5. Булатов М. А. Немецкая классическая философия. Часть 1. Кант. Фихте. Шеллинг. К.: Стилос. 2003. 322 с.

6. Булатов М. А. Немецкая классическая философия. Часть 2. Гегель. Фейербах. К.: Стилос. 2006. 544с.

7. Буряк В.В. Антична філософія. Сімферополь: БУК-пресс, 2009. 264 с.

8. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. Київ: Наукова думка, 1996. 286 с.

9. Історія філософії: Підручник. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський. Київ: Либідь, 2001.

10. Горфункель А. Х. Философия эпохи Возрождения. Учеб. Пособие. М.: высшая школа, 1980. 368с.

11. Гулыга А. Кант. М.: Молодая гвардия, 1977. 304 с.

12. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. 2-е изд., испр. и доп. М.: Рольф, 2001. 416 с.

13. Дьяков А. В. Философия пост-структурализма во Франции. Нью-Йорк: Изд-во «Северный крест», 2008. 364 с.

14. Заїченко Г.А. та ін. Філософія. Київ: Вища школа, 1995. 455 с.

15. Заиченко Г. А. Объективность чувственного знания: Локк, Беркли и проблема «вторичных» качеств / Философские науки. 1985, № 4. С. 98-109.

16. Кампанелла Томмазо. Город Солнца. М.-Л.: Изд-во Академии наук СССР, 1947. 108 с.

17. Кондзьолка, В.В. Історія середньовічної філософії. Львів: Світ, 2001. 320 с.

18. Коплстон Ф. От Фихте до Ницше [Пер. с англ.]; вступ. ст. и примеч. В.В. Васильева. М.: Республика, 2004. 542 с.

19. Коплстон, Ф. История средневековой философии. М.: Энигма, 1997.

20. Михайлов А. А. Принципы феноменологической философии // Dasein-анализ в философии и науке. Мн.: Европейский гуманитарный университет, 2001. С.7-22.

21. Нарский И. С. Западноевропейская философия XVII века: Уч. пособие. М.: Высшая школа, 1974. – 302с.

22. Пролеев С.В. Власть метода и феноменология. Феноменология і філософський метод. К.: Тандем, 2000. С. 153-159.
23. Реале Д., Антисери Д. От феноменологии к экзистенциализму. Гл. 22 // Западная философия. От романтизма до наших дней. Книга 4. СПб.: ТК «Петрополис», 1997. С. 396-404.
24. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. М.: Республика, 1995 (Библиотека этической мысли).
25. Слезак, Т.А. Как читать Платона. СПб.: Изд-во СПб Университет, 2009.
26. Соколов, В.В. Средневековая философия. М.: Высш. школа, 1979. 448 с.
27. Тимофеев, А.В. Учение Бернарда Клервоского в контексте средневековой интеллектуальной традиции: монография. Днепр: Изд-во «Инновация», 2018. 198 с.
28. Філософія: Підручник / За ред. М.І. Горлача, В.Г. Кременя, В.К. Рибалка. Харків: Консум, 2001. 671 с.
29. Чаньшев А. Н. Курс лекций по древней и средневековой философии: Учебное пособие для вузов. М.: Высшая школа, 1991.
30. Шабанова Ю.А. За гранью рационального. Иррациональная метафизика Артура Шопенгауэра и пути становления духовной культуры XIX-XX веков: учеб. пособие по истории философии. Дн.: НГУ, 2002. 150 с.
31. Шабанова, Ю.А. Трансперсональная мистика Мастера Экхарта. В контексте развития европейской философии: монография. Дн.: НГУ, 2005. 238 с.